

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет іноземної філології
Кафедра англійської мови

Дипломна робота
магістра

з теми «**ХРОНОТОП ОСТРОВА В РАННІХ РОМАНАХ В. ГОЛДІНГА**»

Виконала: студентка 2 курсу
групи Ang1-M19
спеціальності 014 Середня освіта (Мова і
література (англійська))

ЗАКРЕНИЦЬКА ІРИНА ІГОРІВНА

Керівник
ШАПОВАЛ ОЛЬГА ГРИГОРІВНА,
кандидат філологічних наук

Рецензент
СТАХНЮК
НАТАЛІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА,
кандидат філологічних наук

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1	
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	7
1.1 Хронотоп як теоретико-літературознавча категорія.....	7
1.2 Специфіка функціонування хронотопу острова в літературі.....	14
РОЗДІЛ 2	
ХРОНОТОП ОСТРОВА В РАННІХ РОМАНАХ В. ГОЛДІНГА.....	21
2.1 Жанрова своєрідність ранньої творчості В. Голдінга.....	21
2.2 Хронотоп острова в романі-притчі «Володар мух».....	38
2.3 Своєрідність хронотопу острова в романі «Злодюжка Мартін».....	53
ВИСНОВКИ	67
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	70

ВСТУП

У ХХ столітті європейська література виявляє тенденцію до інтелектуалізації, наближення до проблем філософії, намагання осмислити світ, місце людини в суспільних процесах, її відповідальність за події минулого та явища сучасності. Це позначило етап оновлення літературного процесу, появу нових форм у літературі. В англійській прозі даний процес став особливо помітним у 1950-60-х роках завдяки інтенсивному розвитку інтелектуалізованих форм оповіді, філософського роману.

Значну роль у цьому процесі відіграла творчість одного з найяскравіших представників англійської літератури ХХ століття Вільяма Джеральда Голдінга. Саме він вияскравив англійський роман філософським змістом і особливою формою – строгою, виваженою, своєрідною авторською стилістикою. З його іменем пов'язані найвищі досягнення в жанрі філософської притчі.

Актуальність. Творчість Голдінга досліджується ось вже впродовж понад півстоліття. Його роботам присвячені численні монографії, критичні статті та дослідження. Серед ґрунтовних монографій виділяються дослідження Дж. Джіндіна, М. Кінкід-Вікса і Я. Грегора, С. Медкалфа, Л. Ходсона, В. Тайгер. Як правило, науковці спрямовують дослідницький інтерес на специфіку філософського осмислення автором соціальних і моральних проблем людства. Гострота цієї проблематики часто затуляла більш глибокі і стійкі структурні моменти його художнього бачення. Своєрідність поетики його художніх творів багато в чому визначається особливою роллю в них просторово-часового континууму, а особливо його текстового вираження, зокрема в хронотопі острова, який є центральним для його ранніх романів-робінзонад «Володар мух» та «Злодюжка Мартін».

В останні десятиліття ХХ століття інтерес до проблем художнього часу і простору особливо поживався. Це пояснюється, насамперед, виникненням

нових жанрових форм в літературі. Процес жанрових трансформацій носить активний характер – традиційні жанри поступаються місцем новоутворенням, що виникають в результаті різного роду трансформацій; об'єднання декількох жанрових моделей призводить до появи синтетичних жанрів, таких як повісті-казки, повісті-есе, роману-життя, роману-хроніки, роману-притчі.

Такі жанрові трансформації в науковій літературі називають або «авторськими жанрами» [19, с. 17], або «синкретичними» [19, с. 233], або «жанровими змінами і новоутвореннями» [19, с. 6]. Синтез, формально-змістовні експерименти в області складної сполуки літературних норм різних історичних епох та літературних напрямків стають визначальними для літератури даного періоду. Зауважимо, що ідея синтезу проявляється у всіх елементах романних творів. До дослідження специфіки часопростору у творах В. Голдінга у своїх розвідках звертались А. Кузнєцова [29], А. Крохмаль [27], І. Дубашинський [17], О. Шаповал [61], проте складність і багатоаспектність цього явища очевидні. Тому потреба у дослідженні проблеми хронотопу, з одного боку, як жанрового детермінанта синкретичного типу роману, а з іншого, як елемента Голдінгової картини світу, що відбиває структуру авторської свідомості, його світорозуміння, і визначає **актуальність теми** дипломного дослідження.

Мета дипломної роботи полягає у виявленні специфіки хронотопу острова в ранніх романах В. Голдінга «Володар мух» та «Злодюжка Мартін».

Мета роботи конкретизується у таких **завданнях**:

- розглянути поняття хронотопу в літературознавстві;
- дослідити функціонування хронотопу острова в світовій літературі;
- визначити жанрову своєрідність ранніх романів В. Голдінга;
- вивчити специфіку хронотопу острова в романах В. Голдінга «Володар мух» та «Злодюжка Мартін»;

- виявити функції хронотопу острова в даних романах.

У більшості розвідок можна зустріти умовний поділ творчості письменника на два періоди. До першого традиційно відносять романи: «Володар мух» (1954), «Спадкоємці» (1955), «Злодюжка Мартін» (1956), «Вільне падіння» (1959), «Шпиль» (1964) і «Піраміда» (1967). До другого – романи: «Видима темрява» (1979), «Паперові люди» (1984), «До краю землі: морська трилогія» (1991) та незавершений роман «Подвійний язик» (1995). При цьому варто зауважити, що підставою для подібного розподілу є не стільки радикальна зміна поетики та проблематики творів Голдінга, скільки майже 12-річна творча пауза автора після публікації роману «Піраміда» у 1967 році.

Об'єктом даного дослідження стали ранні романи письменника «Володар мух» (“Lord of the Flies”, 1954) та «Злодюжка Мартін» (“Pincher Martin”, 1956), в яких хронотоп острова постає значущим елементом поетики.

Предмет дослідження: поетика хронотопу острова в даних романах.

Методи дослідження. Поставлені завдання визначили необхідність використання наступних методів: структурно-функціонального, порівняльно-історичного, прийомів порівняльного аналізу, комплексного аналізу тексту.

Практичне значення: висновки, отримані в результаті дипломної роботи, можуть бути використані у вузівській навчальній практиці при читанні загальних і спеціальних лекційних курсів з історії англійської літератури, при подальшому вивченні поетики творчості Вільяма Голдінга.

Наукова новизна дослідження визначається спробою глибшого аналізу хронотопу острова у двох романах В. Голдінга, що дозволить поглибити уявлення про специфіку авторської картини світу і своєрідність поетики.

Апробація. Основні положення дипломної роботи були представлені в доповіді на щорічній науковій конференції студентів і магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка за

підсумками науково-дослідної роботи у 2019–2020 н. році (Кам'янець-Подільський, 23-24 вересня 2020 р.) .

Структура роботи: дипломна робота складається зі вступу, двох розділів, висновку та списку використаних джерел (74 позиції).

ВИСНОВКИ

Відповідно до поставленої мети, визначених завдань і окреслених методологічних принципів, у результаті проведеного дослідження було проаналізовано й охарактеризовано специфіку функціонування хронотопу острова в ранніх романах В. Голдінга.

У ході вивчення праць провідних вітчизняних та зарубіжних учених з теорії літератури (М. Бахтіна, В. Топорова, С. Азаренко, Т. Бовсунівської, Л. Гоготішвілі, А. Єсіна, О. Ревзіної та ін..) з'ясовано, що в цілому хронотоп – це взаємозв'язок часових і просторових відносин у художньому творі. Поняття «хронотоп», введене в літературознавство М. Бахтіним, позначає формально-змістову категорію, що має суттєве жанрове значення, тобто жанр і жанрові різновиди визначаються саме хронотопом. Літературні хронотопи мають також сюжетне значення, є організаційними центрами основних описуваних автором подій. Хронотоп значною мірою визначає і образ людини в літературі, цей образ завжди є суттєво хронотопічним.

Хронотоп літературного твору часто представлений декількома просторово-часовими потоками, які, зливаючись, утворюють єдиний просторово-часовий континуум. Хронотопи можуть включатися один в одного, співіснувати, переплітатися, перемінюватися, зіставлятися, протиставлятися чи знаходитися у більш складних взаємовідносинах, тобто кожен твір (роман) має індивідуальний набір субхронотопів у межах макрочронотопу.

Хронотоп острова постає важливим елементом поетики твору, який не лише просторово його організує, а й, певним чином, визначає сюжет, жанр та образ людини. Традиція «острівної» сюжетної моделі базується на історії людини, яка, за волею долі, опинилась в ізоляції на якомусь Острові далеко від цивілізації, наодинці з природою і самою собою. Абсолютна замкнутість художнього простору дозволяє автору створити ідеальне експериментальне

поле, яке концентрується виключно навколо одного героя (або групи героїв), тому що віддаленість та ізольованість острова перешкоджають будь-якому впливу зовні («Одіссея» Гомера, «Утопія» Т. Мора, «Життя і дивовижні пригоди Робінзона Крузо» Д. Дефо і т.д.). Модель замкнутого простору, зокрема простору острова, і пов'язані з нею сюжет, моральна та філософська проблематика, образність обумовили появу нових жанрів в літературі, таких як «робінзонада» – «антиробінзонада», «утопія» – «антиутопія».

В англійській літературі образ острова набуває особливої значущості не тільки тому, що є ідеальним простором для морально-філософського експерименту, а й у зв'язку із специфікою національного менталітету, його особливого ставлення до острівної тематики.

Таким чином, дослідження показало, що хронотоп острова є однозначно пізнаваним і неодноразово повторюваним архетипом в художній практиці світової культури, і особливо значущим для англійської літератури.

Хронотоп острова стає визначальним і для жанрової своєрідності ранніх романів В. Голдінга «Володар мух» та «Злодюжка Мартін». Проведений аналіз дозволив виявити зони взаємопроникнення, взаємовпливу жанрових ознак притчі та роману на хронотопічному рівні. Острів стає визначальним елементом при виявленні в даних романах рис антиробінзонади та антиутопії. Замкнутий простір острова постає ідеальним експериментальним полем для автора романів-притч. Герої опиняються в умовах вимушеної ізоляції, відірвані від цивілізації, позбавлені всіх можливих впливів зовнішнього світу. Екзистенціальна межова ситуація змушує не лише до виживання, а й до досягнення сутності природи людини.

У романі «Володар мух» острів змальований настільки детально, що деякі інтернет-сайти пропонують його мапи і макети. Однак, такі географічні об'єкти, як море, острів, мис, озеро, річка, гори, позбавлені назв, що робить неможливим визначення їх місця на географічних картах. Простір роману будується системою бінарних опозицій, в основі яких лежить ряд архетипних

констант. Так, острів протиставлений зовнішньому світу, з якого прибули діти, як природа і цивілізація, як світ хаосу і сфера чітких правил і порядку. Про зовнішній світ ми дізнаємось із реплік персонажів, їхніх думок, спогадів та снів. Цей світ різноманітний і диференційований (церква, школа, рідний дім, кондитерська, автобусна зупинка). Слід зауважити, що острів також контрастує з оточуючою морською стихією, яка уособлює ритм самого буття з його одвічним законом чергування життя та смерті

За формою острів нагадує вісімку або знак нескінченності, він складається з двох нерівних частин, з'єднаних вузьким перешийком. Поки хлопці були разом, вони знаходилися на великій частині острова. Племя Джека обжило маленький острівцець, де перестають діяти людські закони, там хлопчики остаточно втрачають людську подобу, хоча повернення назад можливо, поки існує перешийок. Але перешийок буде завалений величезною брилою, роздавлюючи Роху.

Простір острова має дискретний характер. За горизонталлю антитезою світу лагуни виступає замок-скеля, який втілює протиріччя між демократією і деспотизмом, між розумом, здоровим глуздом та диктатом грубою сили, між надією та відчаєм: У вертикальній площині існує опозиція Верху та Низу, яка постає протиставленням гори, де діти намагаються підтримувати сигнальний вогонь, і темних джунглів, місця полювання на звіра. Дані архетипні константи уособлюють владу інстинкту та спрямованість до духовних пошуків, таким чином, в основі хронотопу острова лежить архетип хреста, горизонталь якого пов'язана з проблемами побудови людського суспільства, а вертикаль – із системою духовних цінностей. «Точкою» їх перетину є внутрішній світ людини, який автор позиціонує як центр створеної ним моделі буття.

Традиційний сюжет робінзонади в романі «Злодюжка Мартін» зазнає відчутної трансформації. Голдінг переосмислює образ острова як істотну культурну універсалію спасіння: він набуває парадоксальних рис згубника,

космічного шлунку, що поглинає людину. Відмінність від класичного сюжету посилюється за рахунок того, що Крістофер Мартін створює рятівне буття своєю свідомістю, адже риф посеред океану – це відчайдушна спроба втримати життя, а сім днів боротьби за виживання насправді виявляються шляхом очищення від усіх нашарувань цивілізації, рухом до глибинного «центру», пошуком істинної сутності людської природи.

На відміну від острова «Володаря мух», острів, на який потрапляє Крістофер Мартін, - це самотня скеля посеред океану, де немає ані води, ані рослинності. У романі відсутній детальний опис острова. Мартін сприймає його фрагментарно: символічні образи корабля, людини, гори, зубів, сцени, труни накладаються на простір острова, утруднюючи його цілісне сприйняття. Образ Острова – єдине, що об'єднує розрізнені світи-картинки, що спливають у вмираючій свідомості Мартіна.

Важливо відзначити, що Острів у романі «Злодюжка Мартін» – це щось більше, ніж просто сцена для сучасного Робінзона. Острів стає основною точкою відправлення хронотопу, найважливішим концептом твору, на базі якого автор вибудовує художній світ роману. Острів об'єднує в собі міфологічний простір «перехрестя доріг», християнський простір «чистилища», архетипний простір «центру світу» та екзистенціальний простір «прикордонної ситуації».

Отже, система вторинних значень хронотопу острова, по-перше, виявляє прихований план змісту творів, по-друге, показує модель світу і систему його координат, що представляють позачасові моральні категорії буття, які, у свою чергу, відображають структуру авторської свідомості, його світорозуміння, систему філософських уявлень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Английская литература конца XIX ст. – начала XX ст. / под. ред. Т. Д. Кирилова. Минск : Завигар, 2007. 198 с.
2. Аникин Г. В. Философско-аллегорический роман. *Современный английский роман : пособие по спецкурсу для студентов филологического факультета*. Свердловск : УрГУ, 1971. 310 с.
3. Аникст А. История английской литературы. М. : Учпедгиз, 1956. 464 с.
4. Аллен У. Традиция и мечта. Критический обзор английской и американской прозы с 20-х годов до сегодняшнего дня / пер. с англ. М. : Прогресс, 1970. 424 с.
5. Азаренко С. А. Соціальний хронотоп і методологія сучасного суспільствознавства. *Соціум*. 2007. № 13. С. 34–38.
6. Бахтин М. Форми времени и хронотопа в романе. Очерки исторической поэтики. *Вопросы литературы и эстетики. Исследования разных лет*. М. : Художественная литература, 1975. С. 234-407. URL : <http://www.infoliolib.info/philol/bahtin/hronmain.html> (дата звернення : 21.05.20)
7. Белов С. Б. Бойня номер "X". Литература Англии и США о войне и военной идеологии. М. : Сов. писатель, 1991. 366 с.
8. Бігун Б. Звір – ми самі (В. Голдінг «Володар мух»). *Відродження*. 1995. № 2. С. 38-40.
9. Бовсунівська Т. В. Теорія літературних жанрів : Жанрова парадигма сучасного зарубіжного роману : підручник. К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2009. 519 с.
10. Голдинг У. Выступление на встрече писателей Европы в Ленинграде. *Иностранная литература*. 1968. № 2. С. 259–261.

11. Голдинг У. Хапуга Мартин. *Собрание починений : в 4-х томах.* М : Симпозиум, 2000. Т 2. 496 с.
12. Голдінг В. Володар мух / пер. з англ. та передм. С. Павличко. 2-ге вид. К. : «Основи», 2004. 254 с.
13. Гоготишвили Л. А. Хронотоп. *Новая философская энциклопедия.* М. : Мысль, 2000. URL : <http://iphlib.ru/greenstone3/library/collection/newphilenc/document/HASH0140ae5e37350ee9be35a140> (дата звернення : 13.10.2020)
14. Градовський А. В. Парадокси здорового глузду: до вивчення роману В. Голдінга «Володар мух». *Зарубіжна література в навчальних закладах.* 2000. № 3. С. 31–34.
15. Дефо Д. Життя і дивовижні пригоди Робінзона Крузо. URL : <https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=83> (дата звернення : 12.09.20).
16. Дружинина А. А. Роман Уильяма Голдинга «Повелитель мух». *К проблемам романтизма и реализма в зарубежной литературе конца XIX-XX веков (Труды МОПИ им. Н. К. Крупской).* М., 1975. Вып. 2. С. 110–119.
17. Дубашинский И. А. Функции и структура пространства в романах У. Голдинга. *Художественное пространство и время : сб. ст. / под ред. Ф. П. Федорова.* Даугавпилс, 1987. С. 134–147.
18. Есин А. Б. Принципы и приемы анализа литературного произведения : учеб. пособ. М. : Флинта : Наука, 2003. 248 с.
19. Зарубіжна література ХХ століття : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / за ред. проф. В. І. Кузьменка. Київ : Академія, 2010. 281 с.
20. Зарубежная литература ХХ века : уч. для вузов / под ред. Л. Г. Андреева. М. : Высшая школа, 2003. 559 с. URL : <http://20v-euro-lit.niv.ru/20v-euro-lit/hh-vek-andreev/index.htm> (дата звернення: 20.04.20)
21. Зарубіжна література в навчальних закладах / за ред. В. Рогозинського. Івано-Франківськ : Івано-Франківський обласний інститут

післядипломної і педагогічної освіти та видавництво «Етносфера», 2004. № 4. 126 с.

22. Затонский Д. В. Искусство романа и XX век. М. : Художественная литература, 1973. 536 с.

23. Ивашева В. В. Английская литература. XX века. М. : Просвещение, 1967. 476 с.

24. Ильина М. Е. Структурно-семантические и композиционные особенности текста притчи (на материале американской литературы XVIII-XX вв.) : автореф. дис. на соискание уч. степени канд. филол. наук : 10.02.04. Львов, 1984. 25 с.

25. Комаров С. Г. Остров как притчевый хронотоп в английской драматургии XX века. *Филология и человек*. 2007. Вып. 4. С. 26-40.

26. Кошелев С. Л. Философская фантастика в современной английской литературе (романы Дж. Р. Р. Толкина, У. Голдинга и К. Уилсона 50–60-х гг.) : автореф. дис. на соискание уч. степени канд. филол. наук : 10.01.05. М., 1983. 16 с.

27. Крохмаль А. П. Хронотоп в романе-притче У. Голдинга «Повелитель мух». *Вестник СамГУ*. 2006. № 8 (48). С. 201–207.

28. Кузнецова А. В. Антиутопический роман У. Голдинга «Повелитель мух»: своеобразие жанра : автореф. дис. на соискание уч. степени канд. филол. наук : 10.01.03. Магнитогорск, 2006. 18 с.

29. Кузнецова А. И. Пространственные мифологемы в творчестве У. Голдинга : автореф. дис. на соискание уч. степени канд. филол. наук : 10.01.03. М., 2004. 16 с.

30. Література Англії XX століття : навч. посібник / К. О. Шахова, Н. Ю. Жлуктенко, С. Д. Павличко та ін.; за ред. К. О. Шахової. К. : Либідь, 1993. 400 с.

31. Литературный энциклопедический словарь / под общ. ред. В. М. Кожевникова, П. А. Николаева. М. : Сов. энцикл., 1987. 751 с. URL :

<http://plr.iling-ran.ru/ru/node/51>

<https://drive.google.com/file/d/0B7FIOZ8jMzAqTzljTURWOUtreWM/view> (дата звернення : 12.06.20)

32. Літературознавчий словник-довідник / Р. Т. Гром'як, Ю. І. Ковалів та ін. К. : ВЦ «Академія», 1997. 752 с.

33. Михальская Н. П., Аникин Г. В. Английский роман XX века. М. : Высш.шк., 1982. 192 с.

34. Михальская Н. П. Пути развития английского романа 1920-1930-х годов. М. : Высш. шк., 1966. 272 с.

35. Минц Б. А. Проблема нравственного прогресса в философско-аллегорических романах Г. Уэллса и У. Голдинга. *Национальная специфика произведений зарубежной литературы XIX-XX вв. (Проблемы художественной условности)*. Иваново, 1988. С. 97-107.

36. Морская Л. Ю. Символика островного пространства в литературе. *Известия Саратовского университета. Новая серия. Серия Филология. Журналистика*. 2014. Вып. 3. С. 112.

37. Мотылёва Т. Л. О времени и пространстве в современном зарубежном романе. *Ритм, пространство и время в литературе и искусстве* / ред. кол. : Б. Ф. Егоров (отв. редактор), Б. С. Мейлах, М. А. Сапаров. Л., 1974. С. 106-131.

38. Овчинников В. Сакура и дуб. *Роман-газета*. 1987. № 4. 80 с. URL : <https://sites.google.com/site/zurnalysssr/home/roman-gazeta/-roman-gazeta-za-1987-god> (дата звернення : 18.06.20)

39. Оцет Г. Миры Уильяма Голдинга : предисловие. *Голдинг У. Повелитель мух*. М. : Педагогика, 1990. С. 3-12.

40. Павличко С. Д. Вільям Голдінг і криза раціоналізму. *Лабіринти мислення. Інтелектуальний роман сучасної Великобританії*. К. : Наукова думка, 1993. С. 40–58.

41. Павличко С. Романи та повісті Вільяма Голдінга : післямова. *Вільям Голдінг. Володар мух*. К. : Молодь, 1988. С. 321-327.
42. Павлычко С. Д. Философские романы Уильяма Голдинга. *Литература Англии. XX век* / под. ред. К. А. Шаховой. К. : Вища школа, 1987. С. 256–283.
43. Плахтиенко О. П. Роман-притча Уильяма Голдинга «Повелитель мух» и его интерпретация. *Классика и современность*. Архангельськ, 1999. 120 с.
44. Пестерев В. А. Модификации романной формы в прозе запада второй половины XX столетия. Волгоград : ВолГУ, 1999. 312 с.
45. Подлипская Л. И. К проблеме социально-философского романа в английской литературе 50-60 гг. : автореф. дис. на соискание уч. степени канд. филол. наук : 10.01.05. М., 1975. 22 с.
46. Проблемы метода и жанра в зарубежных литературах. Свердловск : Свердловский государственный педагогический институт, 1982, 325 с.
47. Рабинович Р. Реализм против эксперимента в английском романе. М., 1997. 175 с.
48. Ревзина О. Г. Хронотоп в современном романе. *Материалы международной научной конференции, посвященной 80-летию В. П. Григорьева* / отв. ред. Н. А. Фатеева. М., 2006. С. 265-279.
49. Скороденко В. А. Притчи Уильяма Голдинга. «Шпиль» и другие повести : [пер. с англ.] / Уильям Голдинг. М. : Прогресс, 1981. С. 5–22.
50. Стеценко Е. А. Концепция традиции в литературе XX века. *Художественные ориентиры зарубежной литературы XX века*. М., 2002. С. 47–81
51. Тимофеев Л. И., Тураев С. В. Краткий словарь литературоведческих терминов : пособие для учащихся средней школы /

ред.-сост. Л. И. Тимофеев, С. В. Тураев. М. : Просвещение, 1978 URL : <https://www.litmir.me/br/?b=278387&p=1> (дата звернення 26.09.20)

52. Товстенко О. О. Идейно-художественные особенности современной притчи : автореф. дис. на соискание уч. степени канд. филол. наук : 10.01.04. К., 1989. 17 с.

53. Топоров В. Н. Миф. Ритуал. Образ. Символ. М. : «Прогресс», «Культура», 1995. 624 с.

54. Топоров В. Н. Пространство и текст. *Текст : семантика и структура : сб. научн. трудов / отв. ред. Т. В. Цивьян.* М. : Наука, 1983. С. 227–284.

55. Филюшкина С. Н. Современный английский роман : формы раскрытия авторского сознания и проблемы повествовательной техники. Воронеж : Изд-во Воронеж. ун-та., 1988. 178 с.

56. Чамеев А. А. Мир Уильяма Голдинга. *Голдинг У. Собрание сочинений : пер. с англ. : в 4 т.* СПб. : Симпозиум, 1998. Т. 1. С. 5–29.

57. Чамеев А. А. Уильям Голдинг – сочинитель притч. *Бог-скорпион. Клонк-клонк. Чрезвычайный посол : пер. с англ. / У. Голдинг.* СПб. : Азбука, 2001. С. 5–30.

58. Шадурский М. И. Литературная утопия от Мора до Хаксли: проблемы жанровой поэтики и семиосферы. Обретение острова. М. : Издательство ЛКИ, 2007. 160 с.

59. Шаповал О. Г. Особливості художньої структури роману В. Голдінга “Вільне падіння”. *Наукові записки Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди. Серія літературознавство.* Харків : ППВ “Нове слово”, 2005. Вип. 4 (44). Ч. 2. С. 142–148.

60. Шаповал О. Г. Психологічний елемент у жанровій структурі роману В. Голдінга “Злодюжка Мартін”. *Мова і культура : науковий журнал.* К. : Видавничий Дім Дмит-ра Бураго, 2009. Вип. 11. Т. I (113). С. 223–229.

61. Шаповал О. Г. Своєрідність художнього часу й простору в романі В. Голдінга “Володар мух”. *Збірник наукових праць молодих вчених Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*. Кам’янець-Подільський : Кам’янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2010. Вип. 2. С. 80–81.

62. Шаповал О. Г. Синтез романного і притчового начал у романі В. Голдінга “Спадкоємці”. *Південний архів (філологічні науки)* : збірник наукових праць. Херсон : Видав-ництво ХДУ, 2011. Вип. L. С. 102–109.

63. Шаповал О. Г. Трансформація жанру робінзонади в романі В. Голдінга “Злодюжка Мартін”. *Наукові праці Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка* : збірник за підсумками звітної наукової конференції викладачів, докторантів і аспірантів, присвяченої 90-річчю Кам’янець-Подільського національного університету : вип. 7, у 5 т. Кам’янець-Подільський : Кам’янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2008. Т. 3. С. 40–41.

64. Шаповал О. Г. Художня філософія Вільяма Голдінга: еволюція жанрових моделей. Кам’янець-Подільський : «ТОВ Друкарня «Рута», 2017. 204 с.

65. Ярошовець С. І. «Ми ж не дикуни...». Роман Вільяма Голдінга «Володар мух» як літературна притча. 6 клас. *Зарубіжна література в навчальних закладах*. 2000. № 1. С. 38–45.

66. Boyd S. *The Novels of William Golding. Lectures in English* University of St. Andrews. N.Y. : Martin, 1988. 256 p.

67. Bufkin E. C. *The Spire: The Image of Book. William Golding : Some Critical Considerations* / ed. by Jack Biles & Robert O. Evans. Lexington : University Press of Kentucky, 1978. P. 136–151.

68. Golding W. *Lord of the Flies*. N.Y., 1959. 192 p.

69. Golding W. *Pincher Martin*. L.-Boston, 1984. 208 p.

70. Golding W. My Lectures : Trust and Creation. Parable. Boston : Faber & Faber, 1980. 21 p.
71. Gordon R. Classical Themes in "Lord of the Flies". N. Y. : Modern Fiction Studies, 1965-1966. Vol. 11 Winter, N 4, 427 p.
72. Kinkead-Weeks M., Gregor I. William Golding: A Critical Study. L., Boston : Faber & Faber, 1984. 292 p.
73. Oldsey B. S., Weintraub S. The Art of William Golding. N.Y. : Harcourt, 1965. 271 p.
74. Shakespeare W. London, HarperCollins Publishers, 1994. 1433 p.